

Hallinto-osasto

Elintarvikeketjun valvonnan VASU-raportointi AVI:issa, ELY-keskuksissa, Tullissa, Valvirassa, Tukesissa ja Puolustusvoimissa

Elintarvikeketjun valvonnan VASU-raportointi AVI:issa, ELY-keskuksissa, Tullissa, Valvirassa, Tukesissa ja Puolustusvoimissa

1 Säädosperusta

Valvonta-asetus (EY) N:o 882/2004¹ artikla 44

Elintarvikelaki 23/2006 48 §

Eviran ja AVI:n sekä Eviran ja ELY-keskusten väliset toiminnalliset tulossopimukset

2 Tavoite ja tausta

Valvonta-asetus edellyttää jäsenmailta monivuotista valvontasuunnitelmaa (Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2011 - 2015²), jonka toteutumisesta on raportoitava komissiolle vuosittain. Suomessa kaikki Eviran ohjaamat valvontasektorit ovat mukana monivuotisessa valvontasuunnitelmassa ja siten myös sen toteutumisen raportoinnissa.

Raportoinnin tarkoituksena on koota yhteen valvonnan keskeiset tulokset, analysoida niitä ja arvioida, miten valvonnalle asetetut (strategiset) tavoitteet on saavutettu kuluneena vuonna. Raportoinnissa nostetaan esiin havaitut valvonnan vahvuudet, kehittämiskohteet ja poikkeamat. Kehittämiskohteiden ja poikkeamien osalta esitetään myös korjaavat toimenpiteet sekä niiden aikataulutus.

Raportti laaditaan ensisijaisesti oman toiminnan kehittämistä varten (toiminnan jatkuva parantaminen).

Eviran laatimat edellisen vuoden valvontasektorikohtaiset raportit löytyvät Eviran internetsivuilta:

http://www.evira.fi/portal/fi/evira/esittely/toiminta/valvonta/arviointi_ja_raportit/sectorikohtaiset_raportit_2010/

3 Raportoinnin toteutus

3.1. Yleistä

Aluehallintovirastojen, ELY-keskusten Tullin, Valviran, Tukesin ja Puolustusvoimain VASU-raportointi tapahtuu tämän ohjeen mukaisesti.

Viranomaiset kokoavat oman numeerisen aineiston kohtien 3.2 - 3.4 mukaisesti Eviranetin ryhmätyötilassa sijaitseviin Excel-taulukoihin. Numeerisen aineiston laajuus vastaa aikaisempina vuosina kerättyjä tietoja. Mikäli Eviranet ei ole käyttökunnossa alkuvuonna 2012, Evira lähettää Excel-taulukot viranomaisiin täydennettäväksi sähköpostitse.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta

² <http://www.evira.fi/portal/fi/evira/julkaisu/?a=view&productId=256>

Hallinto-osasto

Elintarvikeketjun valvonnan VASU-raportointi AVI:issa, ELY-keskuksissa, Tullissa, Valvirassa, Tukesissa ja Puolustusvoimissa

Viranomaiset laatimat toimialueensa valvonnan onnistumisesta raportin tämän ohjeen liitteen 1 mukaisesti. Raportissa ei ole tarkoitus vastata yksittäisiin kysymyksiin vaan arvioida valvontaa ja sen onnistumista kokonaisuutena.

Aikaisemmasta poiketen aluehallintovirastot (AVI) laativat alueeltaan vain yhden raportin, joka kattaa sekä kuntien suorittaman valvonnan että AVI:n itsensä suorittaman valvonnan.

3.2. AVIt

Elintarvikevalvonta

Evira toimittaa kuntien suorittaman elintarvikevalvonnan tiedot kahdessa Excel-tilustuksessa, joista toinen sisältää numeerisen aineiston vuosilta 2007 - 2011 ja toinen webropolilla kerätyn kuntien kirjoittaman arvion valvonnan onnistumisesta.

AVI:t kirjaavat suorittamansa valvonnan tiedot Excel-tilustukseen "Elintarvikevalvonta AVI:issa", joka sisältää vertailutiedot vuosilta 2007 - 2010.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta

AVI:t kirjaavat sekä kuntien suorittaman että itse suorittamansa valvonnan tiedot Excel-tilustukseen "Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta kunnissa ja AVI:issa".

3.3. ELY-keskukset

ELY-keskukset kirjaavat valvontamäärät Eviran ja ELY-keskuksen tulossopimuksen liitteenä olevaan tarkastusmäärätilustukseen "ELY-keskusten tulossopimuksen liite 1a, valvontamäärät 2011" ja muut tarvittavat numeeriset tiedot Excel-tilustukseen "ELY-keskusten oman toiminnan ja toimijoiden toiminnan parantaminen".

ELY-keskukset kirjaavat luomuvälvonnassa annetut kehotukset ja pakkokeinot Excel-tilustukseen "luonnonmukainen tuotanto, valvontatietojen yhteenveto 2011".

3.4. Tulli, Valvira, Tukes, Puolustusvoimat,

Tulli, Valvira, Tukes ja Puolustusvoimat kirjaavat numeeriset tiedot Excel-tilustukseen "Tullin, Valviran, Tukesin ja Puolustusvoimain suorittama valvonta-asetuksen 882/2004 mukainen valvonta".

4 Raportoinnin aikataulu

Raportointiaikataulu on kuvattu tilustuksessa 1.

Tilustus 1. VASU-raportointitietojen keräämisen toimenpiteet, tekninen toteutus ja määräaika.

Toimenpide	Tekninen toteutus	Määräaika
Tietojärjestelmät ajan tasalla edellisen vuoden valvonnan osalta (kaikki valvontatiedot tallennettu)	ELY-keskukset tallentavat valvontatiedot (ELMO, KATA-sovellus, ID-sovellus). Kunnat tallentavat valvontatiedot omiin tietojärjestelmiinsä (joilla on yhteys KUTiin).	Tarkastusvuoden loppuun mennessä (31.12)
Evira kokoaa tiedot valvontamääristä ja seuraamuksista tietojärjestelmistä ELY-keskuksiin kasvinterveyden	Evira tallentaa esitetyt tie-	Tammikuun loppuun men-

Hallinto-osasto

 Elintarvikeketjun valvonnan VASU-raportointi AVI:issa, ELY-keskuksissa, Tullissa, Valvirassa, Tu-
 kesissa ja Puolustusvoimissa

ja taimiaineiston, kasvien kaupanormien sekä luomuvälvönnön osalta.	dot Eviranetin ryhmätyötilaan.	nessä
Kunta toimittaa edellisen vuoden ELTU ³ -lomakkeet AVIin	Sähköpostitse	
Kunta toimittaa VASU-raportin aluehallintoviranomaiselle (AVI) (webropol-kyselyllä)	Kunnat vastaavat webropol-kyselyyn, Evira laatii yhteenvetoon kyselyistä ja tallentaa ne Eviranetin ryhmätyötilaan AVI:jen jatkokäsittelyä varten.	
AVI ja ELY-keskus toimittavat VASU-raportin Eviraan	Eviranetin ryhmätyötilassa	Helmikuun loppuun mennessä
AVI toimittaa tarkistamansa ELTU-lomakkeet Eviraan	Sähköpostitse	
Tulli, Valvira, Tukes ja Puolustusvoimat, toimittavat VASU-raportin Eviraan	Sähköpostitse	
VASU-raporttiluonnos toimitetaan kaikille toimivaltaisille viranomaisille.	Materiaali ja kommentointi Eviranetin kautta.	Toukokuussa
Raporttiluonnoksen käsittely toimivaltaisten viranomaisten yhteisessä valvonnan koordinaatioryhmässä		Kesäkuussa
Valvonta-asetuksen tarkoittama VASU-raportti toimitetaan komissiolle		Kesäkuun loppuun mennessä
Valvontasektorikohtaisten raporttien julkaiseminen	Eviran internetsivuilla	Kesäkuun loppuun mennessä

³ Kuntien elintarvikevalvonnan ja -tutkimuksen tietojenkeruu (ELTU)

Hallinto-osasto

Elintarvikeketjun valvonnan VASU-raportointi AVI:issa, ELY-keskuksissa, Tullissa, Valvirassa, Tu-
kesissa ja Puolustusvoimissa

Liite 1. VASU-raportin rakenne ja sisältö

VASU-RAPORTIN RAKENNE

- 1 VALVONNAN SUUNNITELMALLISUUS JA SEN TOTEUTUMINEN
- 2 TOIMIJOIDEN LAINKUULIAISUUS JA TUOTTEIDEN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS
  - 2.1 Todettujen puutteiden yleisyys ja tyyppi
  - 2.2 Puutteiden analyysi
- 3 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE
- 4 KORJAAVAT TOIMENPITEET (TOIMET TEHOKKUUDEN VARMISTAMISEKSI)
  - 4.1 Toimijoiden korjaavien toimenpiteiden varmistaminen
  - 4.2 Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet
- 5 ARVIO VALVONNAN ONNISTUMISESTA
- 6 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN VALVONTAAN

VASU-RAPORTIN SISÄLTÖ

1 VALVONNAN SUUNNITELMALLISUUS JA SEN TOTEUTUMINEN

Tässä kohdassa kuvataan valvontasektoreittain valvonnan toteutuminen suhteessa valvontasuunnitelmaan:

- Valvonta toteutettu suunnitelman mukaan;
- Jos valvontaa ei ole toteutettu suunnitelman mukaan;
  - kuvataan miltä osin suunnitelma on jäänyt toteutumatta;
  - onko valvontaa suunnattu suunniteltujen kohteiden sijaan muihin kohteisiin;
  - muutosten syyt.

Analyysi valvonnan tuloksista tehdään kohdassa 5.

Valvonnan suoritteet kirjataan Eviranetin ryhmätyötilassa oleviin Excel-tilukoihin varsinaisen ohjeen kohdan 3 mukaisesti.

2 TOIMIJOIDEN LAINKUULIAISUUS JA TUOTTEIDEN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS

ELY-keskukset

ELY-keskukset arvioivat toimijoiden lainkuuliaisuutta ja tuotteiden säännöstenmukaisuutta niiden sektorien osalta, joissa ELY-keskus vastaa myös tarkastuspäätöksen teosta.

2.1 *Todettujen puutteiden yleisyys ja tyyppi*

Kohdassa esitetään lyhyesti, minkä tyyppisiä puutteita (säännösten vastaisuuksia) toimijoiden toiminnassa on havaittu ja kuinka yleisiä ne ovat. Valvonnassa havaitut puutteet toimijoiden toiminnassa johtavat yleensä joko korjauskehotukseen tai hallinnollisen pakkokeinon käyttöön. Puutteiden esiintymistä seurataan yleensä vain tehtyjen toimenpiteiden (kehotukset, pakkokeinot) kautta, jolloin riittää, että toimenpidetaulukko esitetään vain yhdessä paikassa (luku 4.1).

Hallinto-osasto

Elintarvikeketjun valvonnan VASU-raportointi AVI:ssa, ELY-keskuksissa, Tullissa, Valvirassa, Tu-
kesissa ja Puolustusvoimissa

Analyysi tehdään kohdassa 2.2.

2.2 Puutteiden analyysi

Puutteiden esiintyminen

Analysoidaan kohdassa 2.1 kuvattuja puutteita. Apukysymykset:

- Kuinka yleisiä puutteet olivat eri sektoreilla?
- Jakautuivatko puutteet satunnaisesti ajan ja paikan mukaan ja näkykö merkkejä syntyvistä trendeistä?
- liittyivätkö puutteet toimijan toimintaan (esim. omavalvonta) toimijan tuotanto-olosuhteisiin (esim. puutteet tiloissa) vai lopputuotekohtaisiin vaatimuksiin (esim. pakkausmerkinnät)? Puutteet voidaan luokitella myös sen mukaan, olivatko ne vähäisiä/merkittäviä, järjestelmällisiä/satunnaisia jne.
- Olivatko puutteet yhtä yleisiä koko tuotantoketjussa vai keskittyivätkö ne johonkin tuotantoketjun kohtaan (esim. alkutuotanto)?
- Oliko tuotantoketjussa useita kohtia, joissa esiintyi puutteita?
- Osoittaako puutteiden esiintyminen, että tuotantoketjussa on valvonnan kannalta kriittisiä vaiheita?
- Osoittaako puutteiden esiintyminen, että eri tyyppiset toimijat tai tuotantoketjut noudattivat säännöksiä paremmin kuin toiset?

Puutteista aiheutuvat riskit

Arvioidaan puutteista syntyvää riskiä. Apukysymykset:

- Mitkä todetuista puutteista ovat sellaisia, joilla voi olla merkittäviä vaikutuksia elintarvikeeturvallisuudelle, eläinten terveydelle tai hyvinvoinnille, kasvinterveydelle tai ympäristölle?
- Millaisia vaikutuksia tai riskejä niistä voi syntyä?
- Kohdistuuko riskitason kohoaminen johonkin tuotantoketjun kohtaan, vai onko kyse yleisen riskitason kohoamisesta. Voiko useiden pienten riskien kumuloituminen muodostaa merkittävän riskin?

Puutteiden syyt

Arvioidaan puutteiden syitä siitä näkökulmasta, että syiden tunnistaminen ja analysointi luo mahdollisuuksia kehittää valvontajärjestelmää ja parantaa toimintaa.

Onko puutteiden syynä viranomaisen näkemyksen mukaan:

- toimijoiden tiedon tai osaamisen puute (jos kyllä, niin syyt siihen);
- tahallisuus, sääntöjen noudattamisesta aiheutuvat kustannukset;
- viranomaisten riittämättömät välineet ja/tai resurssit vaatimusten täytäntöönpanemiseksi;
- tehokkaiden, oikeasuhteisten tai varoittavien seuraamusten puute.

3 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE

Kuvataan:

- Oman viraston toimintaan kohdistuneet sisäiset ja ulkoiset auditoinnit; ja

Hallinto-osasto

Elintarvikeketjun valvonnan VASU-raportointi AVI:issa, ELY-keskuksissa, Tullissa, Valvirassa, Tukisissa ja Puolustusvoimissa

- b) Viraston suorittamat paikallishallinnon tai valtuutettujen tarkastajien auditoinnit sektorikohtaisesti.

Apukysymykset:

- a) Voitiinko auditointien perusteella tehdä johtopäätöksiä valvonnan toimivuudesta, vaikuttavuudesta ja tehokkuudesta.
b) Suoritettiin auditointien kohteena olleet tarkastukset annettujen ohjeiden mukaisesti?
c) Onko valvontajärjestelmä sellainen, että sillä voidaan saavuttaa asetetut tavoitteet?

Tässä kohdassa käsitellään myös mahdolliset asiakaspalautteet, kuten reklamaatiot, valitukset ja kantelut ja niiden perusteella tehdyt johtopäätökset.

4 KORJAAVAT TOIMENPITEET (TOIMET TEHOKKUUDEN VARMISTAMISEKSI)

4.1 Toimijoiden korjaavien toimenpiteiden varmistaminen

Kohdassa kuvataan toimenpiteet, joihin on ryhdytty, jotta toimijat korjaisivat toimintaansa niin, että lainsäädännön vaatimukset täyttyvät. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:

- a) Toimijoille annettu koulutus ja ohjeistus
b) Hyvän käytännön oppaat
c) Pakkokeinot ja muut seuraamukset, joita kohdassa 2.1 kuvatuista säännösten noudattamatta jättämisestä on annettu.

Pakkokeinojen ja kehotusten määrät kirjataan Eviranetissä olevaan Excel-taulukkoon (ei koske ELY-keskuksia lukuun ottamatta luomuvalvontaa). Tässä kohdassa arvioidaan mm. pakkokeinojen määrissä tapahtuneita muutoksia verrattuna edellisiin vuosiin. Voidaan myös arvioida pakkokeinojen käytön riittävyttä.

Lisäksi kuvataan, miten on varmistettu, että toimijat ovat ryhtyneet korjaaviin toimenpiteisiin heidän toiminnassaan havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Varmistaminen voidaan toteuttaa uusintatarkastuksilla yms.

4.2 Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet

Tässä kuvataan ne toimenpiteet, jotka on tehty kuluvan vuoden aikana. Tällaisia voivat olla:

- a) käyttöön otetut uudet valvontakäytännöt ja valvonnan innovaatiot;
b) virkamiesten koulutuksen suuntaaminen uudelleen;
c) muutokset resursseissa ja olemassa olevien resurssien priorisointi;
d) muutokset organisaatioissa ja johtamisessa;

5 ARVIO VALVONNAN ONNISTUMISESTA

Tässä kohdassa arvioidaan tavoitteissa onnistumista kokonaisuudessa ja sitä, oliko valvonta riittävää monivuotisessa valvontasuunnitelmassa asetettujen strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hallinto-osasto

Elintarvikeketjun valvonnan VASU-raportointi AVI:issa, ELY-keskuksissa, Tullissa, Valvirassa, Tu-
kesissa ja Puolustusvoimissa

Apukysymykset:

- a) Oliko valvonta riittävän tehokasta; saavutettiinkö sillä valvonnalle asetetut vaikuttavuus- ja määrälliset tavoitteet?
- b) Miten valvonnan priorisointi ja resurssien kohdentaminen palvelivat strategisten tavoitteiden saavuttamista?
- c) Oliko keskusvirastojen ohjaus riittävää valvonnan tavoitteiden saavuttamiseksi?
- d) Oliko koordinaatio viranomaisten välillä riittävää (paikallis- ja aluehallinto - muu keskushallinto - Evira) tavoitteiden saavuttamisen kannalta? Mitä harmaita alueita (= alueita, joissa valvontavastuut eivät ole selvät) valvontakentässä on ja miten valvonta toteutui niillä?
- e) Oliko valvonta riittävän riskiperusteista, pitäisikö valvontaa lisätä, vähentää, kohdentaa uudelleen? Tehtiinkö oikeita asioita sopivilla työkaluilla?

6 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN VALVONTAAN

Tässä kappaleessa kuvataan ne muutostarpeet, jotka valvonnan tulosten perusteella on tarpeen tehdä:

- a) Monivuotiseen suunnitelmaan (VASU);
- b) Seuraavan vuoden valvontasuunnitelmaan, jotta valvonnalle asetetut tavoitteet saavutettaisiin edellisvuotta paremmin.

